

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Sžso/34/2013
Identifikačné číslo spisu:	4012200915
Dátum vydania rozhodnutia:	25.03.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:4012200915.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Júlie Horskej v právnej veci žalobcu: Borsodi Tranzit Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, so sídlom Jászi. O. u. 3, 3600 Ózd, IČO: Cg.05-09-017581, Maďarsko, zastúpený JUDr. Ladislavom Csákóom, advokátom so sídlom v Rožňave, Hviezdoslavova ul. č. 4, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej z 27. januára 2012, číslo 11270-2/2012-BA, na odvolania žalobcu a žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 21. februára 2013, č. k. 26S/56/2012-45, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 21. februára 2013, č. k. 26S/56/2012-45, v napadnutej časti týkajúcej sa zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 11270-2/2012-BA z 27. januára 2012 a vrátenia veci žalovanej na ďalšie konanie, p o t v r d z u j e .

II. V časti, týkajúcej sa náhrady trov konania rozsudok Krajského súdu v Nitre z 21. februára 2013, č. k. 26S/56/2012-45 m e n í tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 622,80 € do rúk právneho zástupcu žalobcu JUDr. Ladislava Csákóa, so sídlom v Rožňave, Hviezdoslavova ul. č. 4, do tridsiatich dní od právoplatnosti rozsudku.

III. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodne do tridsiatich dní od právoplatnosti rozsudku vo veci samej.

Odôvodnenie

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 21. februára 2013, č. k. 26S/56/2012-45, zrušil rozhodnutie žalovanej z 27. januára 2012, číslo 11270-2/2012-BA podľa § 250j ods. 2 písm. d) OSP a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 688,80 €. Uvedeným rozhodnutím žalovaná zmenila výrok rozhodnutia správneho orgánu 1. stupňa, v ktorom vypustila text „... § 210 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení ...“ a doplnila text „, § 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a v zostávajúcej časti napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky v Topoľčanoch z 12. augusta 2011 číslo XXXXX-XX/XXXX-TO, podľa ktorého pánovi W. D.,

občanovi Maďarska, zaniklo 31. decembra 2007 povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti (ďalej len „povinné poistenie“), potvrdila.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd mal za preukázané, že menovanému zamestnancovi na území Slovenskej republiky nevznikol pracovný alebo obdobný pomer, nakoľko aj počas výkonu práce na území Slovenskej republiky bol zamestnancom žalobcu. Poukázal na výrokovú časť rozhodnutia správneho orgánu 1. stupňa, kde tento konštatuje, že povinné poistenie menovanému zaniklo 31.12.2007. Správny orgán vo výrokovej časti rieši otázku zániku povinného poistenia podľa § 20 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), v zmysle ktorého povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca vzniká fyzickej osobe v pracovnom pomere odo dňa vzniku pracovného pomeru a zaniká dňom skončenia pracovného pomeru. V ďalšej časti odôvodnenia však už správny orgán nevysvetlil, ako citované ustanovenie v danej veci aplikoval. Z preskúmaného rozhodnutia tak nie je zrejmé, na základe čoho správny orgán konštatuje, že menovanému zanikol pracovný pomer dňom 31. decembra 2007 na základe ukončenia jeho vyslania žalobcom a medzi kým mal tento pracovný pomer vzniknúť, keď v administratívnom spise sa údaj o tomto pracovnom vzťahu nenachádza.

Správny orgán skúmal, právo ktorého štátu treba v danej veci použiť, ale nezaoberal sa podstatnou otázkou, na základe akých skutočností, úvah a ustanovení hmotnoprávných predpisov dospel k záveru, že vyššie menovanému zamestnancovi žalobcu dňa 31. decembra 2007 zaniklo povinné poistenie. Z rozhodnutia správneho orgánu tiež nevyplyva ustanovenie právneho predpisu, na základe ktorého tak rozhodol. Podľa názoru krajského súdu týmto postupom žalovaná aj správny orgán prvého stupňa znemožnili žalobcovi, aby mohol z rozhodnutia zistiť, či, kedy a na základe akého zákonného ustanovenia mu povinné poistenie vzniklo alebo zaniklo.

Proti rozsudku krajského súdu podala včas odvolanie žalovaná a žiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V prípade, ak odvolací súd nevyhovie odvolaniu, žalovaná žiadala zmeniť rozsudok v časti výroku o trovách konania tak, že je povinná zaplatiť náhradu trov vo výške 622,80 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V plnej miere sa pridržiavala svojho vyjadrenia k žalobe z 02. januára 2013. Namietala, že žalobca je agentúrou dočasného zamestnávania so sídlom v Maďarsku, a jeho zamestnanec vykonával práce v období uvedenom v prílohe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov (od 17.12.2007 do 31.12.2007) na území Slovenskej republiky v spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r.o., Bánovce nad Bebravou, a preto bolo nevyhnutné určiť uplatniteľný právny poriadok na základe príslušného koordinačného nariadenia a následne ho aplikovať pri vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti. Uviedla, že všeobecné pravidlo, na základe ktorého sa určí v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatniteľné právo, je uvedené v článku 13 (2) (a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „nariadenie“), na základe ktorého zamestnanec zvyčajne podlieha systému sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom vykonáva svoju činnosť, a to aj napriek skutočnosti, že má bydlisko na území iného členského štátu, alebo že sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo jednotlivca, ktorý ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu. Z tejto všeobecnej zásady nariadenie ustanovuje výnimky v článku 14 (1) (a), ktorý sa vzťahuje na vyslaných zamestnancov a v článku 17 nariadenia.

Článok 14 (1) (a) nariadenia upravuje inštitút vyslania. Zamestnanci sa počas doby vyslania preukazujú v štáte vykonávania zamestnania formulárom E 101 (potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve), ktorý vystaví vysielajúci štát, a na základe ktorého zamestnanec podlieha naďalej právnym predpisom vysielajúceho štátu, ak ho zamestnávateľ dočasne vyslal vykonávať činnosť na územie iného členského štátu (prijímajúci štát). Zamestnancovi žalobcu vysielajúci štát (Maďarsko) nevystavil formulár E 101. Výnimka podľa článku 17 nariadenia, ktorú by po vzájomnej dohode s Ministerstvom práce, sociálnych

vecí a rodiny Slovenskej republiky mohol udeliť vecne príslušný úrad v Maďarsku, tiež nebola udelená. Z tohto dôvodu žalovaná nebola oprávnená pri určení uplatniteľnej legislatívy vychádzať z článku 14 (1) (a) nariadenia. Na túto skutočnosť žalovanú upozornila listom z 30. novembra 2009 maďarská inštitúcia sociálneho zabezpečenia „Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP), Nemzetközi és Európai Integrációs Főosztály, Budapešť“. Žalovaná preto dospela k názoru, že sa na uvedeného zamestnanca žalobcu, ktorý v období od 17. decembra 2007 do 31. decembra 2007 vykonával činnosť na území Slovenskej republiky, vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia právny poriadok Slovenskej republiky. Za postačujúcu považovala skutočnosť, že vykonával práce na území iného členského štátu Európskej únie bez ohľadu na skutočnosť, že jeho pracovný pomer vznikol podľa maďarských právnych predpisov. Podľa názoru žalovanej na zamestnanca žalovanej sa vzťahoval osobný rozsah nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti podľa § 14, § 15 a § 19 zákona o sociálnom poistení. Navyše, žalobca nebol rozhodnutím a postupom žalovanej ukrátený na svojich právach, čo je nevyhnutným predpokladom na podanie žaloby.

Vo vzťahu k výroku o trovách konania žalovaná namietala, že podľa § 4 ods. 1 písm. c) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) je predmetné konanie od poplatku oslobodené, a preto by mala byť zaviazaná uhradiť len trovy právneho zastúpenia.

Proti rozsudku krajského súdu v časti týkajúcej sa trov konania, podal včas odvolanie aj žalobca. Namietal, že prvostupňový súd mu nepriznal právo na náhradu trov konania za dva úkony (á 161,98 € vrátane režijného paušálu a DPH), a to za písomné stanovisko zo dňa 21.01.2013 a za podanie vyjadrenia zo dňa 21.01.2013. Vzhľadom na rozsah tohto vyjadrenia považoval za korektné voči súdu podať stanovisko písomne, pričom podľa jeho názoru by inak hrozilo, že nebude reagované na všetky námietky protistrany.

Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej navrhol napadnutý rozsudok krajského súdu vo veci samej potvrdiť ako vecne správny a žiadal priznať právo na náhradu trov odvolacieho konania. Uviedol, že rozhodnutím žalovanej bol na svojich právach ukrátený už len tým, že odvodová povinnosť by bola v Maďarsku a na Slovensku rozdielna, čím sa dotýka jeho ústavou garantovaného práva vlastníť majetok. Podľa jeho názoru žalobca splnil podmienky, uvedené vo výnimke, v zmysle ktorej podľa nariadenia podlieha predpisom prvého členského štátu, ak predpokladané trvanie práce zamestnanca na Slovensku neprekročí 12 mesiacov. Nevypĺnenie formulárov, na ktoré poukazuje žalovaná označil za formálny administratívny dôvod, ktorý možno konvalidovať.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10, § 246c a § 250ja O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, a to bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalovanej bolo dôvodné len v časti týkajúcej sa trov konania a odvolanie žalobcu nebolo podané dôvodne.

Podľa § 247 ods. 1 O.s.p. podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu.

Predmetom konania bolo preskúmanie rozhodnutia žalovanej o zániku poistenia zamestnanca žalobcu dňom 31. decembra 2007.

Pred posudzovaním vecnej správnosti rozsudku súdu prvého stupňa musel odvolací súd skúmať, či žalobca bol rozhodnutím a postupom žalovanej ukrátený na svojich právach, čo je podľa názoru žalovanej nevyhnutným predpokladom na podanie žaloby.

Rozhodnutie žalovanej deklaruje zánik sociálneho poistenia k určitému dňu vo vzťahu k zamestnancovi žalobcu, čo má priamy dopad na povinnosti žalobcu ako zamestnávateľa tohto zamestnanca podľa zákona o sociálnom poistení (napr. ako platiteľa poistného), a preto rozhodnutie, žalovanej je

rozhodnutím, ktorým môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti žalobcu priamo dotknuté. Následne je už predmetom samotného súdneho preskúmania skutočnosť, či bol žalobca ukrátený na svojich právach.

Sociálne poistenie zamestnancov, pohybujúcich sa v rámci Európskej únie v relevantnom období upravovalo nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971, o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie“).

V zmysle II. hlavy, článku 13 (9) ods. 1 nariadenia osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu.

Podľa článku 13 (9) ods. 2 písm. a) nariadenia pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak, na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu.

Podľa článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia sa článok 13 ods. 2 písm. a) použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami: osoba, ktorá je zamestnaná na území členského štátu podnikom, pre ktorý zvyčajne pracuje, a ktorá je vyslaná týmto podnikom na územie iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu pre tento podnik, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce neprekročí 12 mesiacov a že nie je vyslaná s cieľom, aby nahradila inú osobu, ktorá ukončila dobu svojho vyslania.

Z dôvodov rozhodnutia žalovanej vyplýva, že žalobca je personálnou agentúrou so sídlom v Maďarsku, ktorá na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov prideľovala svojich zamestnancov prijatých v Maďarsku na výkon činností na území Slovenskej republiky v spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r. o. Na základe uvedenej Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov vykonával pán W. D. činnosť na území Slovenskej republiky od 18. mája 2007. Vysielajúci štát mu však nevystavil formulár E 101, na základe ktorého by tento zamestnanec podliehal právnemu poriadku vysielajúceho štátu, teda Maďarska, a ktorý by zbavil zamestnanca a zamestnávateľa plniť povinnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia v členskom štáte, v ktorom vykonával činnosť, teda v Slovenskej republike. Na podklade uvedených skutočností žalovaná vyslovila názor, že na pána W. D. sa vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia od 17. decembra

2007 do 31. decembra 2007, právny poriadok Slovenskej republiky s odkazom na článok 13 (2) (a) nariadenia, keď jeho použitie odôvodňuje všeobecné pravidlo, určujúce uplatniteľnú legislatívu podľa miesta výkonu práce.

Aj odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná nepostupovala v konaní tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav vecí.

Možno súhlasiť s právnym názorom žalobcu, podľa ktorého sa považuje za formalitu vystavenie formulára E 101, o čom svedčí už aj názov článku 11 vykonávacieho nariadenia č. 574/72 (formality v prípade vyslania zamestnanca na iné miesto podľa článku 14 ods. 1 a 14b 81 nariadenia a v prípade dohôd uzatvorených v súlade s článkom 17 nariadenia). V žiadnom prípade však nemožno bez ďalšieho skúmania podmienok, upravených v rozhodnutí Správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000 (ďalej aj „rozhodnutie správnej komisie č. 181“) vysloviť záver, podľa ktorého ak vysielajúci štát zamestnancovi nevystavil formulár E 101, dokladujúci skutočnosť, že na jeho základe dotknutý zamestnanec podlieha legislatíve vysielajúceho štátu, sa na zamestnanca vzťahuje právny poriadok Slovenskej republiky.

Žalovaná charakteru formulára E 101 dostatočnú pozornosť nevenovala. Z rozhodnutia správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000 bodu 6 vyplýva, že formulár E 101 by bolo vhodnejšie vydať pred začatím danej doby; môže však byť vydané počas tejto doby alebo dokonca po jej uplynutí, v takom prípade môže mať retroaktívny účinok.

Z uvedeného možno vyvodíť, že formulár E 101 je možné vydať i po uplynutí doby vyslania, a preto žalobkyňa bola povinná dôsledne sa zaoberať aj podmienkami pre uplatňovanie článku 14 ods. 1 nariadenia a spolupracovať s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky, ktorá povinnosť jej vyplýva nielen z nariadenia (čl. 84 a čl. 86), ale tiež z predmetného rozhodnutia správnej komisie č. 181.

V nadväznosti na tieto skutočnosti mala žalovaná tiež zisťovať právne postavenie inštitúcie Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) v Maďarskej republike, s ktorou komunikovala. Tvrdenie žalovanej, že ide o maďarskú inštitúciu sociálneho zabezpečenia, nie je dostatočne doložené. Na č. 1. 25 administratívneho spisu sa nachádza list tejto inštitúcie, v záhlaví ktorého je uvedený názov „National Health Insurance Fund" (Národný fond zdravotného poistenia), z čoho vyplývajú pochybnosti o skutočnosti, aký druh poistenia uvedená inštitúcia vlastne vykonáva.

Bez toho, aby žalovaná zisťovala, či OEP je orgánom s rovnakými kompetenciami ako má žalovaná, či je oprávnený vykonávať sociálne poistenie v rozsahu ako má žalovaná podľa zákona o sociálnom poistení, jeho tvrdenia žalovaná vzala za základ svojho rozhodovania, a to bez toho, aby tvrdené skutočnosti boli preverené dôkazmi.

Žalovaná svojím postupom v správnom konaní odňala zamestnancom žalobcu možnosť konať pred správnym orgánom. Z jej administratívnych spisov vyplýva, že rozhodnutiami Sociálnej poisťovne, pobočky Topolčany bol zamestnancom žalobcu ustanovený opatrovník na obhajovanie ich práv z dôvodu, že účastníci konania nemôžu konať samostatne, pretože ich pobyt nie je známy. Tieto rozhodnutia boli doručované verejnou vyhláškou podľa § 212 ods. 14 zákona o sociálnom poistení.

Podľa zákona o sociálnom poistení doručenie verejnou vyhláškou použije organizačná zložka Sociálnej poisťovne v prípade, keď účastníci konania alebo ich pobyt alebo sídlo nie sú jej známi (§ 212 ods. 13 zákona o sociálnom poistení). V administratívnom spise sa však nachádza zoznam osôb ako príloha listu Národného fondu zdravotného poistenia, Budapešť z 30. novembra 2009, číslo 12-5732/2009 (č. 1. 17), v ktorom pod číslom 39 je uvedený pán W. D. spolu s dátumom narodenia a adresou. Pobyt účastníka teda pre žalovanú, resp. prvostupňový orgán nebol neznámy a preto nebol dôvod na ustanovenie opatrovníka a doručovanie rozhodnutia o ustanovení opatrovníka verejnou vyhláškou.

Rozhodnutia pobočky i žalovanej sú neurčité, keďže chýba riadna identifikácia zamestnanca čo do bydliska a rodného čísla (resp. iného identifikačného údaj) tak, aby nedošlo k zámene s iným občanom Maďarska.

Neuniklo tiež pozornosti odvolacieho súdu, že výrok rozhodnutí správnych orgánov neobsahuje zákonom predpísané náležitosti, lebo nie je v ňom uvedené ustanovenie právneho predpisu, podľa ktorého sa rozhodlo, čo je v rozpore s § 209 ods. 3 zákona o sociálnom poistení.

Vzhľadom na uvedené dôvody, odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil podľa § 250ja ods.,3 v spojení s § 219 O.s.p.

V ďalšom konaní bude potrebné, aby správne orgány konali aj so zamestnancom žalobcu a doplnili dokazovanie naznačeným smerom v úzkej spolupráci s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky tak, aby žalobca a jeho zamestnanec neboli ukrátení na svojich právach a aby prípadne došlo s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky k dohode o legislatíve uplatniteľnej na daný prípad.

Konanie o preskúmanie rozhodnutia žalovanej je od poplatku oslobodené podľa § 4 ods. 1 písm. c) zákona č.71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch. Keďže krajský súd žalobcovi priznal náhradu trov konania

vrátane sumy 66 € za zaplatený súdny poplatok za žalobu, odvolací súd v časti, týkajúcej sa trov konania rozsudok krajského súdu podľa § 220 O.s.p. zmenil a priznal žalobcovi náhradu trov prvostupňového konania zníženú o zaplatený súdny poplatok. Pre úplnosť treba uviesť, že z § 11 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch vyplýva, že poplatok sa vráti, ak ho zaplatil ten, kto nebol povinný platiť a o tomto vrátení poplatku rozhodne i bez návrhu súd, ktorý bezdôvodne zaplatený poplatok prevzal.

Odvolaniu navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, v časti týkajúcej sa trov konania odvolací súd nevyhovel, lebo krajský súd sa v odôvodnení rozsudku dostatočne a presvedčivo vysporiadal s tým, prečo žalobcovi nepriznal náhradu za úkony označené ako stanovisko k vyjadreniu k žalobe a nesúhlas s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania, oba zo dňa 21.01.2013. S uvedeným odôvodnením sa Najvyšší súd Slovenskej republiky stotožňuje a preto naň len odkazuje (§ 219 ods.2 O.s.p.).

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodne do tridsiatich dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku v súlade s § 151 ods.3 O.s.p.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.